MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Hallituspuolueen kansanedustajan kurja orjuus on maan tapa, ja siten hyväksytty käytäntö. **VILHO HARLE KALEVASSA**

Metsissä olisi kirveelle töitä

Talouden haasteet huomioiden on vaikea käsittää viimeaikojen uutisia suomalaisesta metsätaloudesta. Jalostava teollisuus on ajanut tuotantoaan alas, puuenergian käyttötavoitteet jumiutuvat päätösten ja tahdon puutteeseen, talousmetsät muuttuvat hoitamattomiksi pöheiköiksi.

Hienoja ohjelmia metsä- ja biotalouden kehittämiseksi ovat laatineet useat työryhmät kulloinkin valtaa pitäneen hallituksen komennosta. Metsäalan väki on 2000-luvulla istunut seminaareissa ja komiteoissa housunsa puhki.

Ohjelmat ja seminaarit ovat toki tarpeellisia, mutta tuotantoa ja sen kilpailukykyä ne eivät pysty korvaamaan. Metsä ja sen jalostus arvokkaiksi puutuotteiksi ja energiaksi kaipaisivat nyt rohkeita päätöksiä ja aitoja kannustimia.

Massa- ja paperiteollisuuden ongelmat tulivat ulkoa, eikä tarvittavaa apua pystytty kansallisesti järjestämään. Venäjän puunsaannin takkuilu ja kallis euro tekivät tehdaspaikkakunnilla rumaa jälkeä. Sulkemispäätökset murjoivat kotimaan puukauppaa ja aluetalouksia.

Rakennemuutokseen etsittiin lievitystä verokeinoin sekä laajalla metsäenergiaohjelmalla. Verokeinot toivat tulosta, mutta pienpuun energiakäytön tukeminen jumittui EU:n komission vastustukseen. Oman arvionsa ansaitsisi sinänsä se nöyryys, jolla petu-tukea kiikutettiin komission arvioitavaksi.

Suomen kauppa- ja vaihtotaseet ovat kääntyneet alijäämäisiksi. Nettomääräinen rahavirta käy maasta pois. Julkisen talouden velanotto ja kansakunnan hyvinvointi eivät nykymenoa kestä.

Myös maan hallitus on peräänkuuluttanut vientiin kelpaavan ja tuontia korvaavan tuotannon kasvavaa tarvetta. Näitä molempia palvelisi metsävaroihin perustuvan tuotannon voimakas lisääminen.

Kestävä metsien hoito sallisi kymmenien miljoonien kuutioiden vuotuiset lisähakkuut. Järkevässä jalostuksessa tämä määrä muuttuu miljardeiksi euroiksi ja tuhansiksi työpaikoiksi.

Suomella ei ole järkeä eikä varaa lahottaa metsää talouden perustana.

Mikäli metsään liittyvää tuotantoa ei kyetä lisäämään, uhkaavat sekä metsät että niihin liittyvä osaaminen rämettyä. Betonin suosiminen on syönyt puurakentamisen osaajat vähiin – tämä heijastuu myös koulutukseen.

Alan huonot uutiset ovat vähentäneet suomalaisten kiinnostusta omiin metsiinsä.

Suomen talous tarvitsee metsätalouden ja puunjalostuksen kasvua.

Metsäntutkimuslaitoksen mukaan neljäsosa maamme talousmetsistä on seissyt vähintään viimeiset 30 vuotta koskemattomina (MT 28.3.). Ei metsää tarvitse vuosittain käsitellä, mutta 30 vuotta kertoo jo yhden omistajasukupolven saamattomuudesta.

Toki koskematonta metsäalaa kasvattavat pienten metsätilojen lisääntyminen ja tilojen omistajien keskittyminen metsän ei-taloudellisiin arvoihin. Silti luku kertoo myös laajasta talousmetsien kasvun ja kasvukyvyn hukkaamisesta.

Talousmetsiä omistavat Suomessa yksityisten metsänomistajien lisäksi valtio ja metsäyhtiöt. Yksikään omistajaryhmä ei pääse metsänhoidon tarkastelusta läpi puhtain paperein.

Kyse ei kuitenkaan ole ensisijassa metsänomistajien saamattomuudesta – puun jääminen metsiin kertoo koko metsäalan heikentyneestä kyvystä tuottaa ja kehittää kilpailukykyisiä tuotteita.

Metsänomistajien vieraantuminen metsistään on katkaistava. Tämä haaste on kyettävä huomioimaan myös parhaillaan valmisteilla olevan metsänhoitoyhdistyksiä koskevan lain uudistuksessa.

Hallitus päätti kehysriihessään uusille ja kasvaville yrityksille suunnatusta kannustinpaketista. On hallituksen velvollisuus huolehtia siitä, että kotimaiseen puuhun perustuva tuotanto ja sen uudet innovaatiot ja investoinnit ovat paketissa vahvasti mukana.

Perinteisen tuotannon lisäksi uusia avauksia on jo nähty muun muassa nanosellun, älypaperin, biopolttoaineiden ja modernien puurakenteiden muodossa. Metsä on edelleen avainala Suomen menestykselle.

Asennekysymys

Nuoret ja työelämä -raportin mukaan nuoret haluavat tulevaisuudessa hallita omia työaikojaan, työtapaansa ja vapaa-aikansa määrää. Työ ei saa hallita elämää, vaikka työstä odotetaan menestystä ja uralla etenemistä. Työn pitäisi lisäksi olla kiinnostavaa ja mielekästä.

Maaseutuelinkeinojen kannalta raportin viesti on selkeä. Maanviljely, kotieläintalous ja metsätalous eivät nuoria kiinnosta. Näiden alojen tulevaisuus näyttää nuorten mielestä synkältä. Vain kahdeksan prosenttia nuorista ottaisi varmasti työpaikan vastaan maataloudesta, jos sellaista tarjottaisiin.

Kysymys on kuitenkin suurelta osin ennakkoasenteista. Vain reilu viisi prosenttia 13–17-vuotiaista on kokeillut koulujen työelämään tutustumisjaksolla tai kesätöissä maatalouden töitä. Kiinnostus maataloustöihin parani huomattavasti sen jälkeen kun nuoret olivat päässeet niitä käytännössä kokeilemaan.

Myöskään muunlainen yrittäminen ei nuoria paljoa kiinnosta, ja yrittäminen on tuttua vain joka toiselle nuorelle.

Nuorten odotukset oman työn ja elämän hallinnasta ovat ristiriitaisia verrattuna siihen, mitä todellinen työelämä on. Harvassa työpaikassa saa itse päättää työajoistaan, työtavastaan tai vapaa-ajastaan.

Sen sijaan yrittäjillä on huomattavasti suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa edellä mainittuihin asioihin. Vaikka yrittäminen on kovaa ja vastuullista työtä, pitävät monet yrittäjät vapautta ammatinvalintansa yhtenä tärkeimmistä eduista.

Tulevaisuudessa Suomessa tarvitaan nykyistäkin enemmän yrittäjyyttä ja yrittäjiä. Nuoret saavat mallia suhtautumiseensa yrittäjyyteen kotoa ja koulusta. Nyt olisi myönteisen asennekasvatuksen paikka.

VIERASYLIÖ

Maaperäopetus osaksi kasvatusta

Maaperän suojelu pilaantumiselta ja sen säilyttäminen toimintakykyisenä takaavat, että kansalaiset saavat paitsi hyvälaatuista ruokaa myös käyttöönsä uudistuvaa energiaa, erilaisia raaka-aineita ja puhdasta pohjavettä.

Vaikka maaperä on käytännöllisesti katsoen uusiutumaton luonnonvara, se ei ole saanut arkielämässä ansaitsemaansa huomiota. Sen tuottamia ekosysteemipalveluja pidetään itsestäänselvyyksinä. Sitä mukaa kuin kansalaisten sidokset maa- ja metsätalouteen ohenevat, yleinen tietämys maaperän merkityksestä jokapäiväisessä elämässä näyttää heikkenevän.

Vaikka maaperänsuojelu on keskeinen osa vesien ja muun ympäristön suojelua, se on jäänyt sivurooliin muun muassa kouluopetuksessa, jossa ympäristökysymyksiä tarkastellaan etupäässä luonnonsuojelun näkökulmasta.

Mitä vähemmän kansalaiset tietävät maaperästä ja sen toiminnoista, sitä ylimalkaisemmin he siitä ajattelevat. Tiedon puute näkyy myös viestimissä. Se johtaa asioiden yksinkertaistamiseen ja väärien käsitysten yleistymiseen.

Esimerkiksi vesistökuormituksesta ja sen hallinnasta käytävässä keskustelussa luonnontieteelliset tosiasiat jäävät usein mielikuvien varaan rakentuvien näkemysten jalkoihin.

Yleinen tietämys maaperän merkityksestä jokapäiväisessä elämässä näyttää heikkenevän.

Maaperäosaaminen kansalaistaidoksi

Maaperän toiminnassa yhdistyvät kemian, biologian ja fysiikan ilmiöt toimivaksi kokonaisuudeksi.

Tämä olisi oivallinen lähtökohta opettaa maaperän perustoimintoja näiden oppiaineiden käytännön sovelluksina jo peruskoulussa. Se tekisi luonnontieteistä elämänläheisiä, avartaisi näkemystä ympäristöstä ja olisi omiaan herättämään elävää mielenkiintoa maaperää kohtaan keskeisenä osana ympäristöä. Näin syntyisi laaja-alainen pohja luonnonvarojen kestävän käytön osaamiselle, jonka pitäisi kuulua kansalaistaitoihin.

Arvokeskustelun avaamiselle tässä asiassa ei voisi olla sopivampaa ajankohtaa kuin nyt opetushallituksen pohtiessa parhaillaan peruskoulun uuden opetussuunnitelman perusteita. Edelläkävijämaissa maaperäasioihin tutustuttaminen aloitetaan jo varhaiskasvatusvaiheessa.

Maaperän saama vähäinen huomio kouluopetuksessa tulee esille myös lukioiden opinto-ohjauksessa. Näyttää siltä, että opinto-ohjaajat eivät tunne alaa, minkä vuoksi he eivät tarjoa sitä opiskeluvaihtoehtona ympäristökysymyksistä kiinnostuneille. Näin lukiolaiset hakeutuvat perinteisille luonnontieteellisille aloille, joilla koulutustarjontaa on paljon mutta joilla työllistymisessä on vaikeuksia.

Yliopistotasolla klassista maaperätiedettä opetetaan Suomessa vain Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa, jonka vanhin oppiaine se on. Yhteiskunnallisen tarpeen myötä se on modernisoitunut maaperä- ja ympäristötieteeksi.

Opiskelupaikkaa hakevat löytävät kuitenkin oppiaineen useimmiten sattumalta tai mahdollisesti vasta muita aineita opiskelleessaan.

Keskeinen osa ympäristönsuojelua

Huomion arvoista on, että maaperäasioiden tuntemus täydentää olennaisella tavalla kaikkien vesien- ja ympäristönsuojelukysymyksiin suuntautuneiden tieteenalojen opetusta.

Vesistöt ja niiden valumaalue muodostavat kiinteän ekologisen kokonaisuuden. Historiallinen yhtymäkohta on, että huomattava osa nykyisestä maa-alastamme on muinaisen Itämeren eri vaiheiden pohjasedimenttejä.

Vuosituhanten takaiset kerrostumisolosuhteet heijastuvat nykyisin voimakkaasti maan luontaisissa ominaisuuksissa.

Paras esimerkki ovat happamat sulfaattimaat tunnettuine ongelmineen, joita ovat niiltä purkautuvien vesien suuri happamuus ja liuenneessa muodossa olevien haitallisten metallien korkeat pitoisuudet.

Asiantuntijapula huolenaiheena

Maaperäasiantuntijoiden tarve on kasvamassa kaikkialla maailmassa.

Väestöräjähdys ja maaperän tuottokyvyn aleneminen ja ovat yhdistelmä, jonka aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan korkeatasoista tutkimusta mutta myös tiedon vientiä ruohonjuuritasolle.

Tieteellisen asiantuntemuksen tarvetta EU:ssa tulee lisäämään valmisteilla oleva maaperänsuojelun puitedirektiivi. Sen toimeenpano edellyttää maaperän tilan seurantaa.

Ongelmaksi nousee kuitenkin se, että riskinarviointimenetelmät ovat hataralla pohjalla. Useimmissa EU-maissa käytetyt haitta-aineiden toimenpiderajat on määritelty kokonaisuuspitoisuuksien eikä todellista haittaa aiheuttavien pitoisuuksien perusteella. Tarpeettomista kunnostustoimista voi aiheutua huomattavia kansantaloudellisia tappioita.

Tieteelliset kriteerit täyttävien menetelmien kehittämisessä tulee olemaan täysi työ. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan paitsi vahvaa yliopistotasoista opetusta myös perustieteiden käytännön sovelluksista ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä kiinnostuneita opiskelijoita kasvavan asiantuntija- ja tutkijatarpeen tyydyttämiseksi.

Käytäntöä palvelevaa tiedettä

Suomalaisen maaperäosaamisen ylläpito edellyttää, että yliopistojen voimavarat ovat riittäviä ja että tiedon tuottajat ja käyttäjät toimivat yhdessä. Parhaimmillaan tieteellinen tutkimus saa impulssinsa käytännön ongelmista, joiden ratkaisemiseksi se tuottaa uutta yleispätevää tietoa. Vapaa tutkimus tuottaa myös edeltä käsin vastauksia huomispäivän kysymyksiin.

Yliopistoihin kohdistuvat leikkaukset iskevät pahiten pienille aloille riippumatta niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä. Vaikka niiden tuottamaa tietoa tarvitaan sekä poliittisessa päätöksenteossa että käytännön kysymysten ratkaisemisessa, ne jäävät helposti muodikkaiden niin sanottujen aallonharja-alojen alle.

Tämän näkökohdan huomiotta jättämisestä voi aiheutua kallis lasku jälkipolville.

HELINÄ HARTIKAINEN

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston maa- ja ympäristökemian professori.

PÄIVÄN KUVA

OLAVI ERKINJUNTTI

Bio-moottorilla autokaistalle

Drive-in-kaistasta tuli ride-in-kaista, kun erikoinen kulkuneuvo asioi viime perjantaina Turun Lemminkäisenkadun uudella Hesburgerin autokaistalla. Biopolttoaineella kulkevat kulkuneuvot ovat sekä kaupunkien että maaseudun tulevaisuus.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: HEIKKI VUORELA

On se kuntauudistus niin väärin

On väärin, että nykyisessä asuinkunnassani Espoossa kunnallinen tuloveroprosentti on 17,75, kun se Kauniaisissa on vain 16,5 ja Ahvenanmaan Saltvikissa 16,25. Hiukan lohduttaa, että Helsingissä se on 18,5.

Yhtä lailla väärin on, että Siikalatvassa ja Kiteellä veroäyri on 21,75.

Kunnallisveron haarukka on 5,5 prosenttiyksikköä. Yleisesti ottaen kunnallisvero nousee, kun mennään pohjoiseen ja kunnat muuttuvat maaseutumaisemmiksi.

Veroprosentti nousee myös vuosi vuodelta, kymmenessä vuodessa keskimäärin 1,5 yksikköä.

On onnetonta, että keskustelu kuntauudistuksesta on jumiutunut kuntien määrään ja pakkoliitoksiin.

Jotain nimittäin täytyy tehdä, jotta maaseudulla palvelut säilyvät tavoitettavissa ja vielä kohtuuhintaisina. Mukaan on laskettava sekä suoraan että veroissa maksettava hinta.

Vähenevän väestön ja nopeimmin heikentyvän huoltosuhteen alueilla se edellyttää yhteistyötä. Parhaimmillaan kuntaliitos on juuri sitä.

Pahimmillaan kuntaliitos on syrjäalueita riistävää siirtomaavaltaa. Pakkoliitoksista puhuminen on sen kieltä. Se on yksi niistä viestinnällisistä munauksista, joita poliitikot ja yritysjohtajat ovat viime aikoina urakoineet.

Jotain täytyy tehdä, jotta maaseudulla palvelut säilyvät tavoitettavissa ja vielä kohtuuhintaisina.

heikki.vuorela@maaseuduntulevaisuus.fi

Oikein on, että valtio tasaa kuntien taloutta. Kaupungit maksavat siten takaisin sitä, että niiden toiminta ja kasvu perustuu maaseudulta tulevaan lisätyövoimaan, tavaraan, kaupassa kävijöihin ja sisarosuuksiin sekä alueellisen hallinnon ja ylemmän koulutuksen keskittämiseen.

Erot veroäyreissä kertovat, ettei tasaus riitä. Lisäksi maakunnat ja maaseutu kärsivät imagotappioita, kun kaupunkilaiset vaipuvat itsesääliin kuvittelemansa vääryyden takia.

Oikein olisi, että valtio vastaisi niistä perusoikeuksista ja -palveluista, jotka se on luvannut kaikille kansalaisille. Nyt vastuuta on siirretty kunnille, jotta on saatu säästöjä valtion menoihin. Kuntavero on vastaavasti noussut.

Kunnat eivät ole ymmärtäneet panna riittävästi hanttiin. On niin hienoa, kun oma toiminta kasvaa, vaikka oikeasti kasvavat vain menot ja kuntalaisten verotaakka.

Tärkeimmät palvelut pitäisi palauttaa valtion ja maakuntien hoidettavaksi. Silloin ne voitaisiin toteuttaa samoin periaattein koko maassa. Lähidemokratian kääntöpuoli on nimittäin se, että asiat hoidetaan eri tavoin eri paikoissa.

Toki on niin, että keskusjohto ei välttämättä katsoisi kaikkia palveluja tarpeellisiksi kaikkialla. Silloin tarvitaan lähidemokratiaa tai muuta paikallista päättäväisyyttä: talkoot, yhdistys, osuuskunta tai yrittäjyyttä.

Itsekästä on vastustaa kuntaliitoksia vain siksi, että oma kunta pärjää nyt tai sen nimi täytyy säilyttää.

Siinä missä kaupungit ovat imeneet elinvoimaa maaseudusta, kaupunkien ympäristökunnat houkuttelevat nyt kaupungeista veronmaksajia rakentamaan omakotitaloa.

Solidaarista on ajatella muitakin. Monet maaseudun koulut rakennettiin aikoinaan isojen talojen lahjoittamasta puutavarasta, ja osuuskuntia olivat perustamassa myös pitäjien mahtitalot.

Solidaarisuutta tarvitsee nimenomaan kaupungeista loitolla oleva maaseutu. Se tarvitsee muitakin kumppaneita kuin vierestään toisen köyhän.

Pelkona maaseudulla on, miten iso kunta suhtautuu syrjäkulmiinsa.

Hyvässä tapauksessa kuntaliitos lisää ymmärtämystä maaseutua kohtaan, koska se tulee kaupunkikunnan osaksi. Aikaa se voi tosin viedä. Huonossa tapauksessa maaseutu ei saa kuin kaupunkiin johtavat katuvalot ja kivikortteleihin tarkoitetut rakentamisen rajoitukset.

Viisas enemmistö antaa vähemmistölle hiukan enemmän valtaa kuin sille oikeasti kuuluu. Niin estetään kapina.

Moiseen viisauteen ei politiikassa kannata luottaa. Siksi kuntaliitoksia varten pitäisi luoda uudenlaisia demokratian käytäntöjä, joilla taataan alueellinen edustus päätöksenteossa.

Mitä tässä kuntaliitoksia enempää pohtimaan. Pannaan toimeen reduktio: palautetaan asiat sille tolalle kuin ne olivat vanhaan hyvään aikaan.

Keskiaikaiset emäpitäjät ja seurakunnat olivat suurempia kuin nykyhallituksen haaveet. Rautalammin alueita on myöhemmin kuulunut 27 eri kunnan alueisiin. Juvan seurakunta ulottui Puumalasta Iisalmeen.

LEHTIKATSAUS

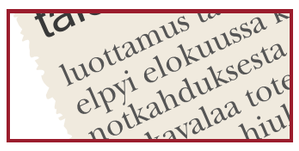

Kotimaista kalaa pöytään

Itä-Savon mielestä kotimainen järvikala on trendikästä lähiruokaa ja sitä riittää turisteillekin. *”Ammattikalastajien on saatava nykyistä helpommin lupia asianmukaisille pyydyksille. Tarvitaan myös pyydysten tuotekehittelyä. Ahvenen pyytämiseen on jo kehitetty turvallinen rysä, johon norppa ei pääse. Muikun pyytämiseen tuo rysä ei käy.”*

”Kukaan ei saa kalastettua järveä niin tyhjäksi etteikö muikkua ja ahventa jäisi kotitarvekalastajillekin. Muikku ja Ahven ovat molemmat kaloja, joiden lisääntymiskyky on rajaton ja jotka kannan harvetessa kasvavat nopeammin.

”Kotimainen järvikala voisi olla ikimuistoinen osa monenlaisia matkailuelämyksiä, olipa sitten kyse luonto- tai luksusmatkailusta. Sillä tavalla kala toisi monenlaista hyötyä koko seudulle, ei pelkästään kalastajille, kalakauppiaille ja ravintoloille.”

Mopot tulevat liikenteeseen

Mopoilijoiden ja mopoautoilijoiden ajo-opetus ja ajokoe ovat **Uusimaan** mukaan tarpeellisia. *”Mopoilijat ja mopoautoilijat ovat viime kesäkuun alusta lähtien joutuneet käymään myös ajo-opetuksessa ja ajokokeessa, jotta saavat mopokortin. Aiemmin riitti pelkkä teoriakoe.”*

”Mopokorttiuudistus ei jää tähän. Nyt voimaantuleva uudistus korvataan vuoden 2013 alussa uudella ajokorttiluokalla. Sen jälkeen kortilla saa ajaa joko mopoa tai mopoautoa.

Ajokorttiuudistuksella halutaan parantaa liikenneturvallisuutta, mikä on ilman muuta oikein. 15-vuotias nuori on liikenteessä noviisi, jolla on oppimista mm. väistämisessä, risteysajossa, ja nopeuden hallinnassa. Ovatpa jotkut autokoulunopettajat todenneet varsin suoraan, että monessa tilanteessa mopoilijat pysyvät hengissä vain siksi, että autoilijat väistävät heitä.”